

Rozp

8097 J2
Kw

M.P. 20/VIII 1921r.

R A P O R T Nr. 5.

CZĘŚĆ I-sza.

Delegacje Sowieckie. DELEGACJA GRANICZNA. Skuwisowi zaproponowane dowództwo frontu zachodniego rumuńsko-polskiego /d-two wszystkich oddziałów pogranicznych/, propozycja została odrzucona. Kochański w ostatnich czasach zajętą się agitacją na ulicach miasta, werbuje interesantów których stara się przyjmować w biurze u siebie.

DELEGACJA ROZJEMCZA. Przybyli w dniu 15/VIII do Równa SIEMIONOW i ACHMEDOW z Delegacji Zbruczeckiej, SZAPIRO, LUBINSKI, DOBORSKI i SZUJKO z Delegacji Wołyńskiej. W uzupełnieniu ich charakterystyk z raportu poprzedniego, podaje się: ACHMEDOW jest osobistym sekretarzem Naczosobposta w Związku za czasów carskich był adwokatem przysięgłym, LUBINSKI występuje pod przybranym nazwiskiem i jest prawdopodobnie sekretarzem RUSAKOWA, rzekomo nazywa się STANISŁAWSKI. Członkiem Delegacji Rozjemczej utrudnia się kontakt z miejscowymi bolszewikami. Dostatecznej opieki nad nimi rościć nie ma możliwości z powodu braku ludzi. W dniu 20/VIII wyjechali z Równa do Związku SIEMIONOW i ACHMEDOW z powodu likwidacji Komisji Zbruczeckiej i LUBINSKI prawdopodobnie z powodu że został poznany przez jednego z agentów Defensywy. LUBINSKI miał jako członek Komisji Wołyńskiej pozostać w Równem.

OGÓLNE. Skonstatowano, że Delegacja Sowiecka utrzymywała ściśle kontakt z niektórymi funkcjonariuszami poczty, którzy najwidoczniej na ich polecenie wykryli połączenie przewodów bolszewickie z naszą stacją podsłuchową. Obecnie sprawa została zakatwiona pomyślnie. W ostatnich dniach zauważono że bolszewicy z Delegacji Rozjemczej i Granicznej w jednej z miejscowych księgarni zrobili zamówienia najwidoczniej na proklamacje. Gotowe zamówienie z drukarni odebrali i złożyli w lokalu Sow. Del. Gr. Kurjer sowiecki MALIN przez jednego z podoficerów W.P. stara się zakupić kokainę. Sprawa dotychczas nie wyjaśniona. Z podsłuchanej rozmowy skonstatowano, że SZUWIS zarządek usunięcia ACHMEDOWA jako politycznie niepewnego.

CZĘŚĆ II-ga.

Sytuacja na Wołyniu. STAN EKONOMICZNY, NARODOWOŚCI, PARTJE POLITYCZNE, ORGANIZACJE SPOŁECZNE, PRASA, B e z z m i a n.

Władze administracyjne. Potwierdzają się wiadomości o obsadzie urzędów przez bolszewickich agentów. Sprawa w toku. W Równem została wprowadzona policja samochodowa, która kontroluje każdy przejeżdżający samochód.

Wojskowość. Istnieją przypuszczenia że do roboty bolszewickiej są przez Zakordot zaangażowani poszczególni funkcjonariusze wojskowi. Sprawa w toku.

Napływ uchodźców. Ostatnie transporty jeńców i zakładników powracających z Rosji posiadają wielki procent żydów inteligentów zaopatrzonych w b. dobre dokumenty. Wielka ilość uchodźców drogą kółkową przechodzi szosą Korzec-Równe.

Akcja bolszewicka. W związku z zarządzonym u nas pogotwem zauważono ogólne zdenerwowanie jak wśród ludności tak i w sferach bolszewickich. Istnieją poszlaki dość silne że Zakordot pracuje obecnie ze zdwojoną energią. Akcja ta jak dotychczasowe badania wykazały, jest b. skomplikowaną i zatacza coraz szersze kręgi. Sprawa w toku. Stwierdzono na podstawie zeznań bolszewickich pracowników że droga przez Kuniów pod Ostrogiem przemycane są do Bolszewji w większej ilości towary galanteryjne i materiały piśmienne. Placówka nasza w Kuniowie za pieniądze zaopatruje agentów bolszewickich w dokumenty polskie, na podstawie których następuje ich przepuszcza.

Oddziały Destrukcyjne sowieckie. Otrzymano cały szereg niesprawdzonych wiadomości, że po stronie sowieckiej formują się oddziały destrukcyjne do akcji na naszym terytorjum. Jedną z dość wiarogodnych wiadomości, jest doniesienie, że MIŁOPIAN o którym w poprzednim raporcie mylnie podano, że został rostrzelany, w Żytomierzu formuje oddział destrukcyjny.

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
L. dz. 8097 J2
Wpłynęło dn. 13. IX 1921 rok
Wyszło dn. - 1921 rok
Załączników

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

394

Obsada granicy.

Na odcinku wołyńskim na skutek alarmu została częściowo zmocniona obsada granicy, która jednakże mimo to jest niedostateczną. UWAGI Uwzględniając wszystkie dane dotyczące akcji bolszewickiej na naszym terenie, dochodzi się do wniosku, że przewrót bolszewicki prowadzony przez Zakordot, którego kierownictwo w ostatnich czasach powierzono na Wołyniu STANISŁAWSKIEMU, może mieć szanse powodzenia tylko przy czynnej pomocy z zewnątrz t.j. przy pomocy band formowanych na terytorjum sowieckim. Przypuszczenia te potwierdza cały szereg faktów a między innymi i rozmowa SEUWISA z HANEBACHEM w której SEUWIS powiedział, że liczy się z możliwością napadu band na Równe że w razie przewrotu on weźmie Delegację Polską pod swoją opiekę, że ewentualnego Rewkomu nie uzna bez rozkazu z Moskwy, że w razie napadu będzie się bronić wraz z Polską Delegacją, gdyż jest swoich ludzi, prócz KOCHANSKIEGO, pewny. Nasze pogotowie oraz cały szereg aresztowań o czym zresztą bolszewicy są dobrze poinformowani, powodują przypuszczenie, że na pewien krótki czas aż do uspokojenia, bolszewicy raczej Zakordot ograniczy się do prac przygotowawczych a aktywne wystąpienie odłoży na później. Bliższe dane dotyczące akcji Zakordotu zostaną podane po wyjaśnieniu w jednym z następnych raportów. Obecnie ze względu na łączność sprawy z Warszawą podajemy w skróceniu sprawę Mironowa i Radziminskiego. Według posiadanych wiadomości Mironow z Radziminskim starali się przedostać pod różnymi pozorami do Polski. Mironow jest człowiekiem zaufania Rusakowa i ma ścisłą łączność z Radziminskim. Radziminski najwidoczniej nielegalnie przeostał się do Polski i obecnie mieszka w Warszawie. Mironow znajduje się obecnie w Równem i ma być dziś przez Litewskiego zaaresztowany. Obaj wspomniani zajmują się handlem i proponują niezwykle zyskowne interesy. O pobycie Radziminskiego w Warszawie zakomunikował mi p. Mankowski i zwrócił uwagę na jego działalność. Sprawę całą oddał do przeprowadzenia Litewskiemu. Przy niniejszym załącza się protokół zwołania kap. Ziemińskiego który sprawę oświetla dostatecznie. W uzupełnieniu protokołu podaje się że mieszkanie ~~Radziminskiego~~ znajduje się ~~xx xx~~ przy ulicy Królewskiej 7-3.

---CZĘŚĆ TRZECIA---

Sytuacja na Ukrainie Sowieckiej

Obsada granicy.

Zmian zasadniczych w organizacji obsady granicy nie zauważono. W ostatnim tygodniu bolszewicy rozpoczęli zmieniać personel obsady t.j. na miejsce rosjan i ukraińców wcielają do oddziałów granicznych nowo mobilizowanych tatarów. Zmiana ta pozostaje w ścisłym związku z powstaniem na Ukrainie. Linję graniczną pierwszą zasiloną obecnie kawalerją - na każdy posterunek od 2 do 5 kawalerzystów. Zauważono przesuwania wojsk na linii Koro styni-Zwiahel, Szepetówka, Starokonstantynów, Płoskirów. Osobodieki pograniczne pracują w ścisłym kontakcie z Zakordotem, przeważnie każdy pograniczny Osobodiek jednego zakonspirowanego pracownika Zakordotu.

Dyslokacja.

44 dywizja strzelców. Sztab nadal w Zytomierzu. D-ca Dywizji
 * Dubowej.
 131 brygada Sztab w Szepetówce.
 391 pułk w Zaskawiu. Jeden baon w mieście trzy w powiecie.
 Artylerja w dywizji prawdopodobnie 130 dyon artylerji polowej
 w Zaskawiu 4 baterje w Skawicie i Zwiahlu po jednej.
 Baon łączności i kompanja aut pancernych w Zytomierzu
 44 pułk jazdy dywizyjnej w Zytomierzu
 22 dyon kolejowy, sztab w Szepetówce, posiada dwa składy pociągów, 800 ludzi i utrzymuje ruch kolejowy Szepetówka-Kijów.
~~WZK. XXXXXXXXX~~ D-ca jest prawdopodobnie OPAROWICZ polak, wojen-
 komen ZAWRYNOWICZ. Dyon ten wchodzi w skład 3 brygady kolejow-
 kok
 SZKOŁY WOJSKOWE. Z Kijowa do Winnicy przeniesiono szkołę Kr. komandirów, do Zytomierza przybyła szkoła z głębi Rosji.
 W Charkowie obecnie są 2 szkoły ukraińskie i 2 rosyjskie.

L konna armja^wwiększości przrzsza na granicę Rumuńską.

wiadomość nie sprawdzona.

14 dywizja jazdy, sztab w Rostowie przysłała 1 lipca z Taganroga. Rozlokowana w okolicy, w samym mieście 4.000 szabel. Wiadomość nie sprawdzona. Dywizja ta jest ubrana w angielskie mundury i zaopatrzona na karabiny rosyjskie 1921 roku.

17 dywizja jazdy KOTOWSKIEGO z Taraszczy wyszła do powiatu Hajsyńskiego.

51 dywizja strzelców wchodząca w skład VI armji ma sztab swój w Odessie.

180 pułk piechoty w Nowoczerkasku, gdzie jest szkoła jazdy /penzeńskie kawaleryjskie kursy/.

32 pułk piechoty, sztab w Zytomierzu.

133 brygada, sztab w Berdyczowie,
398 pułk piechoty w Zytomierzu przybył z Zaskawia.

58 dywizja strzelców, sztab w Korsuniu.

181 brygada w powiecie Kaniowskim,

514 pułk w Kaniowie.

POCIAGI PANCERNE. Do Zwiahla przybył pociąg pancerny "KOMUNIST" który wraz z poprzednio meldowanym "BOHUNCEM" operuje przeciw powstańcom na linii Zwiahel-Koresteń i Zwiahel-Płoskirów.

30 brygada piechoty granicznej w Szepetówce.

2 pułki piechoty w okolicach Zwiahla i 2 w okolicach Zytomierza. /numera nieznane/.

55 dywizja, sztab w Kremieńczugu. /wiadomość niesprawdzona/.

Ponadto otrzymano wiadomość niesprawdzoną że w Zytomierzu jest sztab I konnej armji z D-cą SMOLENSKIM. Prawdopodobnie będzie to sztab 1 dywizji według wewnętrznej numeracji I konnej armji. Potwierdzać może tą wiadomość, że w okolicach Szawuty stoi 1 pułk jazdy złożony z samych Polaków.

UWAGI. Zauważono przesuwania wojsk na zachód i tak, z Kijowa przez Zytomierz na Płoskirów przejechała brygada piechoty i 2 baterje armat. W Połonnem zauważa się codziennie nowe oddziały piechoty, które maszerują na Starykonstantynów. Z Korostenia przez Zwiahel, przejeżdżają wojska na Szepetówkę. Dotąd nie ustalono gdzie wojska te grupują się. Przypuszczać można że z jednej strony wywołany jest to rozruchami powstańcami na Podolu, z drugiej że jest to koncentracja wojsk na granicy Rumuńskiej o której co raz uporczywsze krążą pogłoski. W związku z głodem w Rosji, bolszewicy mają zamiar w celu przeżywania ściągnąć na siebie większą ilość wojska na Ukrainę. Przypuszczenie to jednakże jest oparte na wiadomościach nie sprawdzonych. Bolszewicy starają się garnizon ukraiński zasilić elementem pewniejszym w tym też celu ściągają szkoły wojskowe, żołnierzy inności oraz pułki polskie, np. do Winnicy przybył baon warszawski złożony z samych Polaków.

Zaopatrzenie armji sowieckiej.

Według otrzymanych wiadomości piechota na ogół jest źle umundurowana. Żołnierze chodzą przeważnie w łapciach lub boso. Dobrze zaopatrzona jest kawalerja, szkoły wojskowe i oddziały podoficerskie. Tych przeważnie ubierają w mundury angielskie i uzbrajają w nowe karabiny. Kijowski Okręg Wojskowy najwięcej odczuwa brak opon i kieszek samochodowych. Dzięki czemu w Kijowie tylko 2 samochody Kijowskiego Okręgu Wojennego są czynne. W żywność zaopatrują się oddziały na miejscach postoju.

Mobilizacja i demobilizacja. Na Ukrainie zarządzono rejestrację oficerów do lat 50. Niezależnie od tego poszczególne oddziały na terenie przez się zajmowanym w celu uzupełnienia ogłaszają mobilizację poszczególnych roczników n.p. 44 dywizja w Zytomierzu ogłosiła mobilizację wszystkich mężczyzn od 18-30 lat. Nowozmobilizowanych wcielają do istniejących oddziałów przez co stan liczebny garnizonu ukraińskiego zwiększa się a ilość oddziałów pozostaje ta sama. Niezależnie od mobilizacji na Ukrainie wciąż przybywają uzupełnienia z głębi Rosji gdzie ludność chętnie idzie do wojska z powodu głodu. Uchodźcy wracający z Rosji opowiadają że na Ukrainę wciąż jada nowe wojska a równocześnie nie zauważa się przybycia nowych jednostek bojowych. Przyczyny uzupełnień nie można tłumaczyć ani dezercją ani zwalnianiem starych ~~robotników~~ gdyż jedno i drugie silniej w armii sowieckiej nie zaznacza się. Na Ukrainie ludność do wojska mimo powań i agitacji idzie. Rezultaty poboru określić można procentowo na 40%.

Kolejnictwo. Ruch kolejowy nadal bez zmian. Na głównych liniach chodzi dziennie do 4 pociągów towarowych, na liniach mniej ważnych kursują pociągi dwa razy tygodniowo. Poszczególne węzły posiadają lokomotywy: Zytomierz - 2. Kijów - 10. Szepetówka - 3. Korosten - 5. Lokomotywy te są w dobrym stanie. Na pograniczu zauważono obecnie że bolszewicy prowadzą bardzo energiczny remont stacji kolejowych granicznych. Przygotowania te wskazują na penego rodzaju przygotowania dla większego ruchu kolejowego. Lokomotywy opalane są na Ukrainie zachodniej drzewem, południowo-wschodnim węglem, na lewobrzeżnym ropą. Stan kolejnictwa na ogół polepsza się.

Stan ekonomiczny. Bez zmian. Bolszewicy czynią wysiłki w celu zapobieżenia katastrofi głodowej i przewożą na Ukrainę ludność z głębi Rosji. Ludność ukraińska z początku dość chętnie przyjmowała głodnych bez przymusu, obecnie zaś, gdy napływ się zwiększył, ludność odnosi się niechętnie do Rosjan których władze sowieckie po 2 do 5 w każdej chacie ukraińskiej przemocą lokują. Stan taki gdy roboty polne nie są skończone jest dla chłopów ukraińskich porządany ze względu na taniego robotnika. Zimą jednakże liczni uchodźcy mogą stać się przyczyną nienawiści Ukraińców do Rosji i w rezultacie dopomóc ukraińskiemu ruchowi powstańczemu. Cukrownictwo i przemysł - bez zmian.

Czeka i Zakordot. W ostatnich czasach wzmogły się aresztowania wśród Polaków. Aresztowania "P.O. Wiaków" odbyły się w Kijowie, Zytomierzu i Odessie. Aresztowano ogółem 600 ludzi. Uchodźcom Polakom, zwłaszcza inteligentom czynią najróżnorodniejsze przeszkody przy wjeździe do Polski, przeważnie ich nie puszczają. W związku z reorganizacją partii komunistycznej t.zw. "Czystką" skład personalny Czeka zmienił się o tyle, że indywidua mniej ideowe usunięto. Walka między czekistami a innymi instytucjami w dalszym ciągu zaostrza się.

Akcja Zakordotu prowadzi RUSAKOW w ścisłym kontakcie z Polskim Komitetem Partii Komunistycznej w Kijowie. Jak wyrażają się poszczególni bolszewicy, w naszych instytucjach państwowych dość duży procent stanowisk zajmują pracownicy Zakordotu. Organizacja ta, jak ostatnie badania wykazały jest b. szeroko rozgałęzioną i mimo licznych przeszkód pracuje b. intensywnie. Przypuszczać można że praca Zakordotu obliczona jest na dłuższy przeciąg czasu i stanowi dla naszej państwowości b. niebezpieczny czynnik. Dokładniejsze dane co do tej organizacji posiada pułk. Litewski, któremu wszystkie informacje zostały udzielone. Do pomocy przy wykryciu oraz badaniach aresztowanych, został przydzielony nieoficjalnie ze składu Polskiej Delegacji - ppor. Tymowski.

Nastroje ludności. Ludność Ukrainy do bolszewików a przede wszystkim komunistów, nastrojona wrogo. Zauważa się, że robotnicy i chłopci godzą się na Sowiety jednakże bez komunistów. Niektórzy powstańcy mniejsi a także i Machno prowadzą swoją akcję pod hasłem "śmierć komunistom, niech żyją Sowiety". Inteligencja obecnie jest podzieloną na dwie grupy, jedni rozgoryczeni i energiczniejsi przeszli bezwzględnie do obozu komunistycznego, inni stanowią bierną masę niezdolną do czynu. Ruch powstańczy na Ukrainie ma grunt podatny przy dobrze zorganizowanym aparacie agitacyjnym. Wpływy Eserów są obecnie większe niż w roku zeszłym.

Ruch powstańczy. Oprócz główniejszych przewodców podawanych w poprzednich raportach obecnie zanotowano cały szereg drobniejszych oddziałków, które prowadzą walkę czysto lokalną. Pozatem bez zmian.

J. J. J.